

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет української філології та журналістики
Кафедра журналістики

Дипломна робота (проект)

бакалавра

з теми: **Американський журналіст Гантер С. Томпсон: особистісна
яскравість творчого портрету**

Виконала: студентка Zh1-B17 групи
спеціальності 061 Журналістика
Стаднік Вікторія Ігорівна

Керівник:
доктор філологічних наук,
професор кафедри журналістики
Волковинський О.С.

Рецензент:
доцент кафедри української мови,
кандидат філологічних наук, декан
факультету української філології та
журналістики Коваленко Б.О.

Кам'янець-Подільський – 2021 року

ЗМІСТ

Вступ	3
Розділ 1. Гантер С. Томпсон – фундатор гонзо-журналістики ..	6
1.1. Головні етапи життя і творчості Гантера С. Томпсона як об'єкт вивчення в журналістикознавстві	6
1.2. Суспільно-політичне життя в США 1960 – 1980-х рр., виникнення "нового журналізму" і гонзо-журналістики – особливих медійних явищ	13
Висновок до Розділу 1	20
Розділ 2. Журналістська діяльність і публіцистична спадщина Гантера С. Томпсона	22
2.1. Проблематика і жанрова система публіцистичної спадщини Гантера С. Томпсона	22
2.2. Взаємодія фактологічної основи та її художньо- публіцистичного опрацювання у творах "Ангели пекла" і "Страх і відраза в Лас-Вегасі"	35
Висновок до Розділу 2	54
Висновки	56
Список використаних джерел	59

ВСТУП

Гантер Стоктон Томпсон (1937 – 2005) став яскравою і помітною постаттю в історії американської та світової журналістики. Він прославився як автор гострих і неординарних публіцистичних матеріалів. Його розглядають як фундатора гонзо-журналістики.

Міжнародна популярність прийшла до Гантера С. Томпсона після публікації книги "Янголи пекла" ("Hell's Angels", 1967). Задля її написання автор упродовж року проживав у середовищі Пекельних янголів, катався на мотоциклі, подорожував з компанією по всій країні. Робилося це з метою отримання інформації "з перших вуст". Спостереження і набутий досвід допомогли написати історію повсякденного життя Пекельних янголів. Автор журналістських матеріалів зі спостерігача перетворився на учасника подій.

На справжню ікону контркультури Гантер С. Томпсон перетворився в 1970 році. Тоді у спортивній газеті "Scanlan's Monthly" (видавалася в найбільшому місті Луїсвілл штату Кентуккі) опублікували статтю Томпсона "Дербі в Кентуккі є декадентство й занепад". Поява цього матеріалу ознаменувала початок нового репортерського стилю – гонзо. Його неодмінними рисами стали: надмірний суб'єктивізм, емоційне забарвлення тексту, всеїдний сарказм, пронизливий гумор, обценна лексика, часте цитування, перекошування реального з ірреальним. Безпристрасний спостерігач виганяється з автора, який перетворюється на фактичного учасника подій. Ці та інші якості робили гонзо-журналістику типовим явищем постмодерністської культури. З цього часу ім'я Гантера С. Томпсона нерозривно зв'язується з поняттям "гонзо-журналістика".

Попри світове визнання і славу фундатора нового стилю творчість Гантера С. Томпсона мало відома на теренах України. Перекладено лише один твір "Страх і відраза в Лас-Вегасі: шалена подорож у серце

американської мрії" ("Fear and Loathing in Las Vegas: A Savage Journey to the Heart of the American Dream"). У 2012 році ця книга друкується в перекладі Б. Превіра, а в 2016 році – у перекладі Г. Беякова. Гостро відчувається брак у нашій країні журналістикознавчих матеріалів як про Гантера С. Томпсона, так і про гонзо-журналістику.

Існує відчутний дисонанс між популярністю творів Томпсона, великими їх тиражами в більшості провідних країн світу і поширенням його праць в Україні, низьким рівнем їх вивчення. Досить рідко вітчизняні журналістикознавці звертають увагу на доробки цього американського автора. Лише побіжно ім'я Гантера С. Томпсона згадується в роботах оглядового характеру [3; 6; 9; 12; 13; 14; 18; 19]. Наведені обставини і визначають **актуальність** бакалаврської роботи.

Об'єктом дослідження виступає творча спадщина американського журналіста Гантера С. Томпсона, факти його життя, найбільш яскраві явища гонзо-журналістики.

Предметом дослідження є особливості поєднання документальної основи та її суб'єктивного авторського бачення, що й визначає оригінальність стилю Гантера С. Томпсона.

Мета роботи зводиться до визначення місця Гантера С. Томпсона в розвитку журналістської традиції США і світу, можливого проєктування його досвіду на українські реалії в розвитку ЗМІ.

У відповідності до поставленої мети передбачається вирішення таких завдань:

- надати характеристику творчості Гантера С. Томпсона як об'єкту дослідження в журналістикознавстві;
- визначити роль Гантера С. Томпсона у формуванні гонзо-журналістики;
- з'ясувати специфіку гонзо-журналістики як медійного явища;

- виявити співвідношення між фактом і домислом у публіцистичних творах Гантера С. Томпсона;
- визначити взаємозв'язки між позиціями автора й оповідача у творах Гантера С. Томпсона;
- визначити основні принципи журналістської діяльності Гантера С. Томпсона, його загальну програму.

Методи дослідження. Для успішної реалізації мети і вирішення поставлених завдань використовувався комплексний інструментарій із залученням теоретичних і емпіричних методів. Для аналізу творчої спадщини Гантера С. Томпсона в аспекті розвитку американської та світової журналістики застосовувався історично-порівняльний метод. Виявлення проблемно-тематичної специфіки творів Гантера С. Томпсона проводилося з використанням методу контент-аналізу. Складові частини журналістських матеріалів американського автора розглядалися за допомогою структурного методу. Своєрідність творчої постаті Гантера С. Томпсона, ключові моменти в його життєвому розвитку вивчалися зі застосуванням біографічного методу. Культурно-історичний метод став у нагоді для вивчення залежності змін в авторській журналістиці від соціально-суспільного розвитку США і світу у другій половині ХХ століття – на початку ХХІ століття.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що їх можна використовувати у вивченні історії зарубіжної журналістики, а також у ході детального розгляду таких понять, "гонзо-журналістика" і "новий журналізм". Теоретичні положення, розглянуті приклади і висновки цієї бакалаврської роботи можуть використовуватися в подальшій науково-дослідній діяльності здобувачів вищої освіти: у практиці наукових гуртків чи проблемних груп, при написанні курсових робіт.

Ця кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, двох розділів (у кожному по два підрозділи), висновків, списку використаних джерел (45 найменувань). Загальний обсяг роботи – 63 сторінки.

ВИСНОВКИ

Насамперед, варто підкреслити, що Гантер Томпсон безсумнівно справив великий вплив на культуру США в 1970-х рр., а також журналістику. Залишаючись при цьому єдиним яскравим представником гонзо-журналістики, яка виникла з нової журналістики. Вірність традиціям цих явищ Томпсон зберігав і до завершення творчої кар'єри.

У художньо-документальній прозі Г. Томпсона відкриваються нові форми для функціонування образу автора в текстах нон-фікшн. Автор одночасно виступає в декількох іпостасях: як наратор і протагоніст, другорядний персонаж. Оповідь ведеться від першої особи, проте також представлена точка зору третьої особи, що підкреслює повне залучення автора в текст на фактичному рівні. Тоді Г. Томпсон стає головним учасником подій, що описуються. Значимість авторської присутності в тексті стає головним чинником.

Творча біографія Гантера С. Томпсона дозволяє виявити вплив суспільно-політичної ситуації і появи різних протестних рухів на виникнення, і розвиток «нової журналістики» і гонзо-журналістики зокрема. Докладний аналіз статей Томпсона дозволив виявити таку особливість: жанри нарису і статті Томпсон використовував для більш ефективного та відкритого вираження своїх ідей, перш за все політичних і філософських поглядів.

Також доцільно виділили властивості, що якнайкраще характеризують публіцистичні твори Гантера Томпсона: відсутність тривалих передмов і розлогих висновків; гумор і самоіронія вплітаються в "серйозні" тексти; часті історичні та літературні паралелі; яскрава образність і метафоричність оповіді. Межа між тематикою і змістом статей і нарисів дуже розмита.

Розгляд книг дозволяє відзначити деякі змістовні особливості: драматизм, метафоричність, гротескність. Також доречно звернути увагу на незвичайну структуру творів: наявність точних статистичних даних і фотографічного матеріалу, зібраних самим автором, що дозволяє говорити про безпрецедентний журналістський експеримент, проведений Гантером Томпсоном.

Усе це дало можливість зробити висновок про журналістську діяльність Гантера Томпсона в цілому: особливість його журналістського стилю полягає в тому, що багатюща змістовність забезпечувалась сукупністю жанрових форм і методів опрацювання матеріалу. Томпсон-журналіст працював переважно в жанрах нарису і газетної статті, що зовсім не применшує ні його заслуг, ні значення творчої спадщини письменника.

У публіцистичних творах Гантера С. Томпсона художня трансформація факту призводила до специфічного перекодування існуючих і загальноприйнятих реалій дійсності. Граючись з документом, автор конструював власну і неповторну "реальність". Її основою ставав особистий досвід. У процесі безпосередньої участі автора в тих подіях, що описуються, руйнувалися стереотипи. Це стосувалося як життя байкерів, так і політичних процесів країни. Усі усталені уявлення отримували нове "гонзо" тлумачення. Завдяки прийому деконструкції Гантер С. Томпсон змінював існуючі факти на їхній художній образ.

Для творчості Гантера С. Томпсона концептуальну значимість мала контркультура. Природа цього явища не лише знаходиться в соціальній і політичній площинах. Для Томпсона контркультура набувала ще й естетичної вартості. Автор орієнтувався на актуальність і злободенність тих подій, що його цікавили. Фіксація того, що відбувається "тут і зараз", вираження емоційного протесту проти істеблішменту набули ознак контркультурних складових творів Г. Томпсона. Невідступне дотримання принципів контркультури, підкреслена нонконформістська позиція стали характерними для всієї творчості. Автор привертає постійну увагу читачів до

соціальних, внутрішніх і зовнішньополітичних проблем країни, використовуючи для цього своєрідний «гонзо» стиль. Епатаж контркультури 1960-х рр. трансформувався у Г. Томпсона в прийом текстового епатажу. За таких обставин відбувалася гіперболізація негативних рис дійсності за рахунок абсурдистських описів та іронічної оповіді про події.

Своєрідного наповнення набувало поняття "фіксація подій". Гантер С. Томпсон відмовився від сухого викладу фактів. Натомість суб'єктивне сприйняття побаченого фіксувалось шляхом записування перших вражень на клаптиках прес-релізів чи на серветках, у блокноті. Головним було позначити те, що відбувалося "ось тут і зараз". Таке перше авторське враження, яке складалося у процесі знайомства з подіями, і ставало поштовхом до комунікації з реципієнтом. Тому на самого безстороннього реєстратора фактів перетворювався диктофон, з якого інформація "перетікала" на публіцистичні сторінки.

Текстам Г. Томпсона притаманні іронія, гра, інтертекстуальність, фрагментарність, нелінійність оповіді. У його творах спостерігається чітка тенденція до створення гротескної картини світу. Вона наповнюється параноїдальними фантазіями і гіперболізованими образами. Авторська позиція має дуальну природу. З одного боку, він виступає спостерігачем, а з іншого – він же й активний учасник, який миттєво фіксує все те, що відбувається навколо нього. При цьому Г. Томпсон проявляє високий рівень рефлексії та саморефлексії.

Величезною заслугою Томпсона є його знання законів творчої праці – він знав як писати так, щоб читач відчував себе учасником того, що відбувається, і як впливати на нього.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вайшенберг З. Журналістика та медіа: довідник. Київ: Центр Вільної преси, Академія Української преси, 2011. 529 с.
2. Варикаша М. М. Гендерний дискурс у літературі non-fiction (на матеріалі щоденників письменників першої половини ХХ століття). Автореф. дис. ... канд. філол. наук. Київ, 2009. 22 с.
3. Василенко М. Історичний репортаж: парадокси жанри, методика підготовки і написання. *Наукові записки Інституту журналістики*. 2001. Т. 3. С. 90–92.
4. Веннер Я., Сеймур К. Gonzo. Життя Хантера Томпсона. Біографія в висказуваннях. СПб, 2009. 512 с.
5. Вулф Т. Новая журналистика и Антология новой журналистики. СПб.: Амфора, 2008. 574 с. URL: http://loveread.ec/view_global.php?id=20244
6. Галлер М. репортаж. Київ: Академія Української преси, Центр Вільної Преси, 2011. 348 с.
7. Гонзо: Страх и ненависть Хантера С. Томпсона / Gonzo: The Life and Work of Dr. Hunter S. Thompson. 2008. URL: <http://baskino.me/films/biograficheskie/18846-gonzo-strah-i-nenavist-hantera-s-tompsona.html>
8. Здоровега В. Теорія і методика журналістської творчості. Львів: ПАІС, 2004. 268 с.
9. Іващук А. А. Варіативність та взаємоперехід інформаційних жанрів у сучасній українській пресі. Автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій. Київ, 2009. 17 с.
10. Капусцінський Р. Автопортрет репортера [пер. з пол. Б. Матіяш]. Київ : Темпора, 2011. 134 с.

11. Коновалова Ж. «Американская мечта» в художественно-документальной литературе США второй половины XX века : дис. ... канд. филол. наук. Казань, 2009. 213 с. URL: <http://www.dissercat.com/content/amerikanskaya-mechta-v-khudozhestvenno-dokumentalnoi-literature-ssha-vtoroi-poloviny-xx-veka#ixzz39VJ6t5pu>
12. Михед О. П. «Новий журналізм» як генеалогічний фактор формування автобіографічного реаліті роману. *Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Серія : Філологічні науки.* 2012. Кн. 1. С. 27–31.
13. Наумець І. Марина Ахмедова: репортаж як стиль життя. *Медіаграмотність.* 2013. 15 квітня. URL: <http://osvita.mediasapiens.ua/material/17334>
14. Починок Ю. М. "Нова журналістика" в українських і польських текстах кінця XX – початку XXI століття: літературні тенденції та інформаційні виклики. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія "Соціальні комунікації".* 2015. Вип. 7–8. С. 27–36.
15. Протасова Г. На межі репортажу й роману. *Korydor.* 2014. 10 жовтня. URL: <http://old.korydor.in.ua/texts/1689-na-mezhi-zhurnalistyky-na-mezhi-zhurnalistyky>
16. "Репортаж має бути романом між читачем і репортером", Маріуш Щигел. URL: <http://journalism.ucu.edu.ua/program-highlights/2393/>
17. Рус-Моль Ш. Журналістика. [Пер. з нім. В. Климченко, В. Олійник; наук. ред. В. Іванов]. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2013. 343 с.
18. Сердюк О. Факт і його освоєння як головна проблема американської "нової журналістики". *Вісник Львівського університету. Серія "Іноземні мови".* Львів, 2012. Вип. 20. Ч. 2. С. 126–131.
19. Стембковська Г. Історія та істерія: суб'єктивний досвід як основа оповіді та художні експерименти американських «нових журналістів» (1960–1970-ті рр.). *Американські літературні студії в Україні : [зб. наук. ст.]*.

- Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2012. Вип. 7. Американське short story: теорія жанру і практика сучасності (рубіж ХХ – ХХІ ст.): матеріали міжнародного симпозиуму, 15 вересня 2011 р. С. 247–256.
20. Страх і відраза в Лас-Вегасі: шалена подорож у серце американської мрії. Переклад з англійської: Борис Превір. Київ: Hurtom, 2012. 217 с.
21. Страх і відраза в Лас-Вегасі: шалена подорож у серце американської мрії. Переклад з англійської: Генік Беляков. Київ: Комубук, 2016. 224 с.
22. Титаренко А. Американський новий журналізм: Terra In/cognita. *Медіакритика: змінимо медіа на краще*. 2011. 21 вересня. URL: <http://www.mediakrytyka.info/za-scho-krytykuyut-media/amerykanskyu-novyy-zhurnalizmterra-incognita.html>
23. Томпсон Г. С. Страх і відраза в Лас-Вегасі: шалена подорож у серце американської мрії. Переклад з англійської: Борис Превір. Київ: Hurtom, 2012. 217 с. URL: https://royallib.com/book/hanter_tompson/strah_ta_vdraza_u_las_vegas_nesamovita_pozdka_v_sertse_amerikansko_mr.html
24. Томпсон Г. С. Страх і відраза в Лас-Вегасі: шалена подорож у серце американської мрії. Переклад з англійської: Генік Беляков. Київ: Комубук, 2016. 224 с.
25. Тохман В. Репортаж – розповідь про те, що відбулося насправді. *Медіаграмотність*. 2011. 27 грудня. URL: <http://osvita.mediasapiens.ua/material/4200>
26. Файзуллина О. Р. Творчество Хантера Стоктона Томпсона в контексте художественно-документальной традиции литературы США. Автореферат дис. ... канд. филол. наук. Казань. 2015. 21 с.
27. Хітрова Т. Тенденції трансформації класичних жанрових моделей (на прикладі «Репортажних текстових форм»). *Журналістика*. Київ: Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, 2010. Вип. 9 (34). С. 89–95.

- 28.Шутяк Л. М. "Новий журналізм" у медійному дискурсі України: генеза та жанрово-стилістичні ознаки. Автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій. Дніпропетровськ, 2015. 20 с.
- 29.Шутяк Л. М. «Новий журналізм» в українській і польській традиції. *Діалог: Медіа-студії : збірник наукових праць*. Одеса : Астропринт, 2012. Вип. 15. С. 351–360.
- 30.Шутяк Л. М. Авторська колонка як зразок «нового журналізму» (на прикладі Gazeta.ua і Погляди-ТСН.ua). *Наукові записки Інституту журналістики : науковий збірник*. Київ, 2013. Т. 52. Липень–вересень. С. 301–304.
- 31.Шутяк Л. М. Американська літературна журналістика: основи професійної майстерності. *Вісник Харківської державної академії культури : зб. наук. пр.* Харків : ХДАК, 2014. Вип. 42. С. 180–185.
- 32.Шутяк Л. М. Американський та український «новий журналізм»: компаративний аспект. *Теле- та радіожурналістика : збірник наукових праць*. Львів : Львівський нац. ун-т, 2013. Вип. 12. С. 410–414.
- 33.Шутяк Л. М. Особливості українського художнього репортажу в контексті «нового журналізму». *Держава та регіони. Серія : Соціальні комунікації : наук.-вироб. журн.* Запоріжжя, 2014. № 1–2 (17–18). С. 154–158.
- 34.Boynnton Robert S. *The New New Journalism: Conversation with America's Best Nonfiction Writers on Their Craft / ed. and with introduction by Robert S. Boynnton*. New York : Vintage Books, 2005. xxxiv, 456 p.
- 35.Douglas Brinkley (September 8, 2005). Football Season Is Over Dr. Hunter S. Thompson's final note ... Entering the no more fun zone. *Rolling Stone*. Archived from the original on June 19, 2008. Retrieved October 13, 2008. URL:
https://web.archive.org/web/20080619074031/http://www.rollingstone.com/news/story/7605448/football_season_is_over

36. Fremont-Smith E. Books of The Times; Motorcycle Misfits-Fiction and Fact. *The New York Times*, February 23, 1967. p. 33.
37. Gonzo: The Life and Work of Dr. Hunter S. Thompson. Retrieved April 4, 2014. URL: <https://www.rogerebert.com/reviews/gonzo-the-life-and-work-of-dr-hunter-s-thompson-2008>
38. Hunter S. Thompson | American journalist. *Encyclopedia Britannica*. Retrieved October 6, 2017. URL: <https://www.britannica.com/biography/Hunter-S-Thompson#ref837474>
39. Louison C. "This is skag folks, pure skag: Hunter Thompson". *Buzzsaw Haircut*. Ithaca.edu. Archived from the original on September 3, 2006. Retrieved August 3, 2012.
40. Newfield J. There Is No «New Journalism». *New York Village Voice*. 18 Feb. 2011. URL: http://blogs.villagevoice.com/runninscared/2011/02/jack_newfield_t.php.
41. Perry P. Fear and Loathing: The Strange and Terrible Saga of Hunter S. Thompson (2 ed.). *Da Capo Press*. 2004. p. 28.
42. Reitwiesner W. A. Ancestry of Hunter Thompson. Retrieved August 3, 2012. URL: <http://www.wargs.com/other/thompson.html>
43. Whitmer Peter O. When The Going Gets Weird: The Twisted Life and Times of Hunter S. Thompson (First ed.). *Hyperion*. 1993. pp. 23–27. URL: <https://archive.org/details/whengoinggetswei00whit/page/23/mode/2up>
44. William Kennedy Biography. Retrieved August 3, 2012. URL: <https://www.albany.edu/writers-inst/wjkennedybio.html#.YKAURt1n2po>
45. Writers and Editors War Tax Protest. *New York Post*, January 30, 1968.